

IADERA → ZADAR

IBLER, Drago, arhitekt (Zagreb, 14. VIII. 1894 — kraj Novoga Mesta, 12. IX. 1964). Diplomirao je na Visokoj tehničkoj školi u Dresdenu 1921. God. 1922–24. radio je u ateljeu Hansa Poelziga u Berlinu, sudjelujući u međuvremenu u zagrebačkome arhitektonskome životu. Poelzigov ekspresionistički utjecaj od goleme je važnosti za Iblerov opus i duhovno opredjeljenje uopće. Osjećajući u Iblerovim ranim projektima (Epidemiološki zavod, Okružni ured za osiguranje radnika u Zagrebu) — izrazito ekspresionističkim i poelzigovskim — snažan, monumentalan simbolični naboj blizak vlastitim pogledima M. Krleža mu, nakon njegova povratka u Zagreb 1924, daje podršku. God. 1925. I. sudjeluje u postavu jugosl. izložbe na »Expo '25« u Parizu. Susret s najnovijim zbivanjima u svj.

D. IBLER, kuća Wellisch u Zagrebu

arhitekturi nije naglo izmijenio njegovo stvaralaštvo. Još nekoliko godina (do 1929/30) projektira u ekspresionističkome duhu (projekt za Vijećnicu na Sušaku, 1927. i za Visoku školu za vanjsku trgovinu u Zagrebu, 1928). God. 1926. postaje profesor arhitekture na Likovnoj akademiji. Njegovu školu, koja se održala do 1943, završava četrnaest polaznika. U dijalogu sa studentima, od kojih su mnogi bili već formirane osobnosti (M. Kauzlarić, S. Planić, L. Horvat), razvija se proces racionalizacije koji i kod nastavnika i kod studenata gotovo istodobno dovodi do nove stilistike. Od 1929 (projekt kuće Puks) do rata I. projektira, često u suradnji s D. Galićem, niz zgrada funkcionalističkih obilježja. Najznačajnije su od njih kuća Rittig u Ilici 163 (1929), kuće Wellisch u Martićevoj ul. 13 i u Vlaškoj ul. 60 u Zagrebu (1930), Okružni ured za osiguranje radnika u Mostaru (1930), upravna zgrada Higijenskoga zavoda na Mirogojskoj cesti u Zagrebu (1931), OUZOR Skoplje (1931–32), vila Robić na Korčuli (1933), vila Blažeković u Zamenhofovoj ul. (1936) i vila Antić-Pajkurić u Nazorovoj ul. u Zagrebu (1940), te studija za stanove u Novakovoj ul. u Zagrebu (1933) i projekt za OUZOR u Osijeku (1935). Istodobno I. razvija važnu društvenu djelatnost: 1929. sudjeluje u osnivanju grupe »Zemlja« te je izabran za njezina predsjednika (to će ostati do njezine zabrane 1935), sjedinjujući arhitekturu s ostalim lik. umjetnostima u programu društvenoga angažmana. Poč. II. svj. r. Ibler odlazi u Švicarsku, gdje predaje na ženevskome Sveučilištu. God. 1950. vraća se u zemlju, od 1952. do smrti vodi Majstorsku radionicu za arhitekturu JAZU. Od poslijeratnih njegovih djela ističu se projekti za rezidenciju na Dedinju i za operu u Beogradu (1948), za neboder na Trgu maršala Tita (1954) i za vilu Izvršnog vijeća na Prekrižju (1961–64) u Zagrebu, te realizacija »drvenoga« nebodera u Martićevoj ul. 9 (1958).

Kroz Iblerov se opus prelamaju sve stilske faze razvoja eur. arhitekture prve pol. XX. st.: od neostilova i secesije u školskim radovima preko ekspresionizma i funkcionalizma do socijalističkoga realizma i informela, uvijek u dosluhu s najvišim svjetskim mjerilima. Ostvarivši klasična djela funkcionalističke poetike, I. razgrađuje opću funkcionalističku morfologiju prema ponovnom uvažavanju mjesne tradicije, izražajnosti građevnoga materijala i jedinstvenoga iskaza pojedinačne funkcije. I. snažnom pedagoškom ulogom i javnim angažmanom postavlja u nas nov model društvenoga djelovanja arhitekata i arhitekture.

LIT.: M. Krleža, Slučaj arhitekta Iblera, Književna republika, 1924–25, 4. — Ž. Čorak, U funkciji znaka, Drago Ibler i hrvatska arhitektura između dva rata, Zagreb 1981. — T. Premerl, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. — Ž. Č.

IĆEVO, selo S od Skradina. Na položaju *Lastve* nalaze se ostaci starohrv. crkve s grobljem.

IDOL, kip ili slika koja prikazuje ili simbolizira neko božanstvo i time postaje objekt kulta. U antropomorfističkim religijama idoli redovito imaju ljudski oblik, dok se u totemizmu pojavljuju u liku životinje ili su

anikonični. U arheologiji idolom se nazivaju kulni kipići, najčešće od pečene gline, rjeđe od kamena i kosti. Takvi idoli javljaju se već u paleolitu i to ponajviše kao ženske figurice. Na našem prostoru idolooplastika se javlja u ranomu neolitu (stupasti kipići starčevačke kulture), a nastavlja se i u sr. i kasnom neolitu (ljudski likovi zvonasta oblika, te životinjski likovi u danilskoj kulturi). U eneolitu idolooplastika u većem opsegu njeguje samo vučedolska kultura (figura golubice iz Vučedola); u brončano doba antropomorfni i teriomorfni i. postaje mnogo rjeđi (figura iz Dalja). U starije željezno doba i. gotovo sasvim nestaje, a nedostatak atraktivnije plastike u kasnijim kulturama donekle nadomješta situlska umjetnost (reľefni figuralni frizovi).

J. Bil.

IFKOVIĆ, Nikola, staklar u XV – XVI. st., podrijetlom iz Dubrovnika. Zanat je izučio u Muranu. Djeluje u Dubrovniku od 1490. do smrti (1511); vodi općinsku staklanu na Pilama u kojoj obučava domaće mladiće, među njima i Ivana Radonjića iz Konavala. Izrađivao pretežno stakleno posuđe kasnogotičkih oblika od običnoga i kristalnoga stakla. Svoje je proizvode izvozio u Albaniju, Apuliju, na Siciliju i u Aleksandriju.

LIT.: V. Han, Trgovina dubrovačkim staklom u Albaniji u XVI st. Balcanica, 1976, 7. — Ista, Arhivska građa o staklu i staklarstvu u Dubrovniku (XIV – XVI st.), Beograd 1979. R.

IGRANE, selo u Makarskom primorju, gdje su pronađeni ostaci iz rim. doba. Očuvane su ruševine srednjovj. crkve na groblju i crkva Sv. Mihovila iz XI – XII. st. nedaleko od napuštena zaseoka Markovića. U istome zaseoku nađena je u XVI. st. *Hrvatska kronika*, važan izvor za hrv. povijest. U sred današnjega sela je župna crkva iz 1752. ruševina kule iz XVII. st., a na obali barokni ljetnikovac (XVIII. st.) obitelji Šimić s kapelicom.

LIT.: N. Bezić-Božanić, Srednjovjekovni spomenici Makarskog primorja, Makarski zbornik, 1970. — Horvat – Matejčić – Prijatelj, Barok. N. B. B.

IKONA, u kršč. umjetnosti slika Krista, Bl. Djevice Marije i svetaca, rjeđe prizori iz Staroga ili Novoga zavjeta. Izvorno se naziv odnosio na svaku sliku bez obzira na tehniku i materijal (metal, kamen, staklo, bjelokost, mozaik); tijekom vremena u Istočnoj crkvi i. postaje termin za prenosivu ili pomičnu sliku, u većini slučajeva izrađenu na dasci tehnikom tempere. U Bizantskome se Carstvu štovanje ikona V – VII. st. toliko razvilo da je dovelo do stogodišnje borbe između ikonodula (poklonici ikone) i ikonoklasta (protivnici štovanja ikona). God. 842. crkveni je Sabor u Carigradu odobrio slikanje i štovanje ikona. Nakon toga su utvrđeni ikonografski tipovi koji su se potom stoljećima ponavljali, što znatno otežava datiranje ikona.

Utjecaj se ikona širio iz Bizanta na Istok i na Zapad. Za razliku od pravoslavnoga Istoka, gdje je ikona imala teološko-kultni značaj, na Zapadu su ikone naprosto ostale sveti prikazi (slike) bez dogmatskoga štovanja te dostupni umjetničkome stvaralaštvu. Uvođenjem inovacija i mijenjanjem drevnih štovanih predložaka, od XII. se st. razvija u eur. slikarstvu specifičan stil religioznih slika koje se više ne mogu zvati ikonama.

U Hrvatskoj, kao doticajnom području ist. i zap. umj. utjecaja, očuvan je velik broj ikona u rasponu XIII – XX. st., a nalaze se u crkvama, muzejskim i priv. zbirkama. Najstarije su ikone slike Bl. Djevice Marije iz XIII. st. u Splitu, Zadru, Dubrovniku. Neke su naglašenijih biz. značajki, a druge pokazuju zapadne utjecaje; znatan broj ikona biz. tradicije poznati i nepoznati donatori donose u hrv. crkve i svetišta (Zbirka bratovštine Svih Svetih u Korčuli, Prizidnica na otoku Čiovu, Šibenik i dr.). U Dalmaciji i Istri posebnu cjelinu tvore ikone tzv. → *Kreťsko-venecijanske škole*. — Očuvane su i mnogobrojne ikone slikane za pravosl. crkve i manastire; stilom su prepoznatljive komogovinska i gomirska škola, čiji su slikari školovani uglavnom u Rusiji.

LIT.: Lj. Karaman, Notes sur l'art byzantin chez les Slaves catholiques de Dalmatie, Recueil Uspenski, II, Paris 1932. — G. Gamulin, Bogorodica s djetetom u staroj umjetnosti Hrvatske, Zagreb 1971. — V. Borčić, Zbirka ikona Odjela Srba u Hrvatskoj Povijesnog muzeja Hrvatske, Zagreb 1974. R.

IKONOGRFIJA, disciplina povijesti umjetnosti koja proučava i razjašnjava sadržaj, smisao i simboliku likovnih prikaza (osoba, motiva i tema), ponajprije u umjetnosti kršćanstva. U klasičnoj antici to je bila vještina portretiranja. U istočnim kršč. crkvama slično značenje imala je još do nedavno, a označavala je način na koji se prikazuju vjerski sadržaji na ikonama i freskama. I. proučava kako i kada su prikazani neki lik. prizor ili tema, za razliku od novije discipline, ikonologije, koja proučava zašto su upravo tada i tako taj lik, prizor ili tema prikazani. U novije vrijeme ikonografska se metoda ponekad primjenjuje i na druga područja likovnosti. I. proučava također i oznake (atribute) po kojima se neke osobe prepoznaju, kao i literarne izvore na temelju kojih je neki prikaz nastao.

IKONA, *Majka Božja s djetetom*, XIII. st. Zadar, katedrala

IKONA, *Tri sveta zaštitnika*, kraj XIII. st. Split, riznica Sv. Mikule u Varoši

